

Výstava „Pojďme do pravěku“ v Městském muzeu Jaroměř. Iluze nebo pravěká realita?

Radomír Tichý Společnost experimentální archeologie Hradec Králové

Od dětských let se pídím po obrazu života v pravěku. Dokonce i archeologii jsem studoval právě kvůli tomu. Není tedy divu, že mne zaujal článek v denním tisku, v němž na fotografii francouzský archeolog Jean Papineschi ukazuje skupině dětí vypálenou misku. Viděl někdo v podobné pozici některého z našich archeologů? Znovu se tím pro mne otevřel problém tzv. „public archaeology“, tedy archeologie pro veřejnost.

Samotná výstava byla v březnu a dubnu 2002 umístěna v jediné výstavní místnosti jaroměřského muzea. Významná část kopií a replik byla zapůjčena z poličského muzea, prostor mezi nimi však střídaly vitríny s originální-

mi nálezy daného regionu, fotografie ze zahraničních středisek experimentální archeologie, model mohyly, žárového hrobu a polozemnice, ale především dominující torzo částečně omazaného a rákosem zakrytého neolitického kůlového domu. Na dvůře muzea živou expozici doplňovala konstrukce keramické pece a luky se dvěma terči i dnes velmi módní „pískoviště“ se střepy a motýčkami k možnému vykopávání.

Podstatným prvkem však po celou dobu výstavy byla osobnost jejího autora. Mladý Francouz nespojený a nezátížený naším archeologickým a muzejním myšlením vytvořil skutečně živou expozici. Dokonce tak živou, že na

mnohé nedostatky, způsobené jistě také omezeným rozpočtem malého muzea, i zasvěcený návštěvník rád zapomněl. Živost překonala i všeobecně pochvalně přijímané současné muzejní expozice (Matoušek 1999).

Do výstavní místnosti jsem vkročil ve chvíli, kdy Jeana Papineschiho v době jeho záchranářského jednání s investory nahradila mladá muzejní kolegyně. Třebaže jsem se jejímu výkladu nevěnoval, uvízla mi v hlavě informace o využívání kamenné vrtané motyky (tedy teslice) v pravěkém zemědělství, o pohrbívání šamanů pod mohylami... Samozřejmě, většina učitelů dějepisu by se shodla na tom, že je to jedno, zatímco informace o tom, že Karel IV. byl automechanik by je jistě popudila.

Ještě jeden postřeh k dokončení myšlenky. Výstavu navštívilo dobře 1500 školáků a mediálně byla velmi úspěšná. Když se však vrátím k archeologicky faktografické stránce novinového článku s fotografií francouzského archeologa u skupiny dětí, nemůže mi uniknout informace, že v keramické peci se v průběhu výstavy páliło na 800 °C, že nebýt hluku z ulice, byla by iluze pravěku téměř dokonalá, zvláště díky pravěké chatrči (neodpovídajících rozměrů). Co by chudák autor článku asi říkal atmosféře v některém středisku experimentální archeologie?

Abych se dostal k jádru věci. Za tato zkeslení nemůže archeolog Jean Papineschi. Ten naši skupince experimentálních archeologů ostatně sám položil otázku, na kolik teplotu v keramické peci odhadujeme. Situace jen odráží až překvapivě katastrofální neinformovanost veřejnosti o základních faktech z dějin pravěku. Můžeme se tomu však divit? Co dělají archeologové pro to, aby svoji práci s hmotnými prameny doved-

ly až do oné poslední fáze, ve které vytvářejí informace pro neodbornou (ale i odbornou) veřejnost? V poslední době se zcela ojedinělý myšlenkový tok zastavil na potřebě oddělit pojmově profesi archeologa a prehistorika (Jiráň 2001) nebo pravdivém odhalení, že v archeologii většinou dělá každý všechno bez ohledu na specializaci (Ernée, 2001). Je třeba však chápat i významný rozdíl mezi úspěšnou výstavou pojímající archeologii jako vědní disciplínu (viz chválená olomoucká výstava „Lopatou i počítačem“ - Kuchařík 2001, 400) a expozicí přibližující dějiny pravěku či život v pravěku. Vráťím-li se zpět ke konkrétnímu příkladu, jaroměřská výstava tím druhým příkladem přesvědkeré sympatie není. Lze ji však jistě považovat za formu uměleckého ztvárnění inspirovaného pravěkem. Je ale také nutné si přiznat, že neodborná veřejnost tento rozdíl není schopna postihnout.

Od dětských let se pídím po obrazu života v pravěku. Dodnes s očekáváním čtu odborné stati těch kolegů, kteří svým činěním přinášejí nový či neobvyklý vhled do nejdávnější minulosti a překročili etapu pověstného třídění hromádek střepů keramiky. Není jich mnoho, ale naštěstí jsou. Mají však před sebou mnoho práce...

Literatura:

- Ernée, M. 2001: K článku W. J. H. Willemse, Archeologické rozhledy 53, 577 - 581
- Jiráň, L. 2001: Ke konceptům českého pravěku, Archeologické rozhledy 53, 789 - 791
- Kuchařík, M. 2001: Lopatou i počítačem. Archeologie na Olomoucku - včera a dnes, Archeologické rozhledy 53, 400
- Matoušek, V. 1999: Cesta pravěkem k českému státu, Archeologické rozhledy 51, 184 - 189